

Huvudman: Gävle kommun

2024-02-20

gavle.kommun@gavle.se

1 (8)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Stigslunds skola
i Gävle kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Stigslunds skola. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fyra utvecklingsområden som angetts i beslut den 26 juni 2023, dnr SI-2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Stigslunds skola senast den 22 december 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Gävle kommun har inkommit med en sådan redovisning den 20 december 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas .

- Rektorn behöver förankra arbetsprocesser och etablera forum för samverkan mellan elevhälsans personal och lärarna i ett främjande och förebyggande arbete för att undanröja hinder för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön och hur de kan ta sig uttryck för flickor och pojkar.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- Lärare behöver med stöd av och i samverkan med elevhälsan utveckla undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Lärare behöver tillsammans med elevhälsans professioner stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Skolinspektionen avslutar därmed granskningen.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektorn behöver förankra arbetsprocesser och etablera forum för samverkan mellan elevhälsans personal och lärarna i ett främjande och förebyggande arbete för att undanröja hinder för elever med neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår att rektorn förankrat arbetsprocesser och etablerat forum för samverkan på skolenheten. Rektorn har tydliggjort processerna och mötesforum för elevhälsan och medarbetare på skolenheten. Detta genom att det nu finns avsatt tid för så kallade elevfokusmöten på arbetslagstid varje månad där elevhälsans personal samverkar med lärarna. Elevhälsan deltar även vid de månadsvisa möten som behandlar uppföljning av elevers frånvaro i arbetslagen. Enligt redovisningen har biträdande rektorers ansvarsområden för årskurs 7-9 förändrats inför läsåret 2023/2024 vilket bland annat innebär att en biträdande rektor har ett särskilt ansvar för att leda elevhälsans medarbetare. I det uppdraget ligger även att särskilt följa upp det främjande och förebyggande arbetet samt upprätthålla och följa upp de forum för samverkan som finns. Vidare framkommer att organisationen av högstadiets speciallärare har förändrats. Dessa är inte längre kopplade till ett specifikt arbetslag utan deltar i samtliga arbetslag utifrån behov och samverkansforum. Utöver det har rektor även fört en dialog med chefer till de som ansvarar för den elevhälsopersonal som är centralt organiserade inom elevhälsan för att underlätta det gemensamma arbetet. Det har rört frågor som kontinuitet, schemaläggning och gemensamma målsättningar med arbetet.

Av redovisningen framgår att de vidtagna åtgärderna har stärkt strukturen och processerna i målsättningen om en tillgänglig lärmiljö för elever med neuropsykiatriska svårigheter. Samtliga professioner inom elevhälsan deltar i skolans

forum i högre utsträckning än tidigare och det sker en ökad samverkan mellan elevhälsan och lärarna i det främjande och förebyggande arbetet.

- Rektorn behöver se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och vilka pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön och hur de kan ta sig uttryck för flickor och pojkar.

Av huvudmannens redovisning framgår att samtlig personal har deltagit i kompetensutvecklingsinsats kring tillgängliga lärmiljöer. Fortbildningen bygger på specialpedagogiska skolmyndighetens (SPSM) studiepaket NPF (neuropsykiatriska svårigheter). Utbildningen leds av rektorsområdets förstelärare och har bidragit till en ökad medvetenhet och kunskap kring neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få.

Enligt huvudmannen har såväl det åtgärdande, förebyggande och främjande arbetet stärkts för att motverka de negativa konsekvenser som en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning kan få. Utifrån den återkoppling skolledarna har fått finns det nu en ökad förståelse för elevers olika sårbarheter och hur neuropsykiatriska svårigheter kan ta sig uttryck för flickor och pojkar. Vidare beskriver huvudmannen att de kollegiala samtalen kring lärarnas undervisning kommer att fortsätta. Med hjälp av de kollegiala samtalen i kombination med lektionsbesök av såväl elevhälsa, rektor som kollegor tillsammans med ett aktivt arbete på skolnivå förväntas personalens kompetens inom området att ytterligare öka och skillnader mellan lärares kompetens att minska.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärare behöver med stöd av och i samverkan med elevhälsan utveckla undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser de innebär.

Av huvudmannens redovisning framgår att lärarna med stöd av elevhälsan har utvecklat undervisningen utifrån en ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och tillgängliga lärmiljöer. Till exempel har lärarna aktivt arbetat tillsammans för att synliggöra sin undervisningspraktik för att sedan utveckla sin undervisning för en mer pedagogiskt tillgänglig lärmiljö. Olika metoder och arbetssätt har lyfts fram och lärare har delgett varandra olika arbetssätt för att möta elevers olikheter i undervisningen. Dessa har lärarna sedan provat och utvecklat i sin egen undervisningspraktik på olika sätt. Skolledare har även tillsammans med elevhälsan arbetat med riktade utvecklingsinsatser till enskilda lärare för att utveckla undervisningen.

Av huvudmannens redovisning framgår att det kommer att ta tid att utveckla undervisningspraktiken och att den ovan nämnda fortbildningsinsatsen därför kommer att fortsätta hela läsåret. Genom ett fortsatt kollegialt lärande i kombination med lektionsbesök hos varandra förväntas lärarna ytterligare utveckla undervisningen utifrån den ökade kunskapen om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa innebär.

- Lärare behöver tillsammans med elevhälsans professioner stärka en socialt tillgänglig lärmiljö genom att öka elevers möjligheter att lära i gemenskap med andra där elevers olikheter utgör en tillgång för gruppen.

Av huvudmannens redovisning framgår att lärarna tillsammans med elevhälsans professioner har stärkt en socialt tillgänglig lärmiljö. I det pågående utvecklingsarbetet som handlar om att tillgängliggöra undervisningen ingår aspekter som berör den sociala lärmiljön. De lärare på skolan som redan arbetar på ett sätt som bidrar till en social tillhörighet har en framträdande roll i det kollegiala arbetet. Enligt huvudmannen utvecklas och sprids på så sätt det goda arbetet som redan görs av flera lärare på skolan. Vidare beskriver huvudmannen att elevhälsan i samverkan med lärarna har arbetat med att stärka eleverna i deras digitala sociala miljö. Skolans grundstrukturer och ramar för undervisning har även utvecklats och förtydligats. I det arbetet ingår att skolenheten delger vikarier de strukturer och ramar som gäller på ett mer systematiskt sätt än tidigare.

Enligt huvudmannen är lärmiljön numera i högre utsträckning än tidigare socialt tillgänglig för elever med neuropsykiatriska svårigheter. I det fortsatta kollegiala lärandet kommer skolenheten att fortsätta utveckla och sprida det goda arbetet. Förstelärarna kommer framöver att leda ett arbete kring normkritik genom att avsätta tid för gemensamma samtal och klassrumsbesök

På Skolinspektionens vägnar

2024-02-20

 Kristina Svensson

Beslutsfattare

Signerat av: Kristina Svensson

Lena Knutsson har varit föredragande i ärendet.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Skolors arbete för en inkluderande utbildning - fokus på tillgänglighet i lärmiljön kopplat till neuropsykiatriska svårigheter \(skolinspektionen.se\)](#)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och

verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förarbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förarbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).